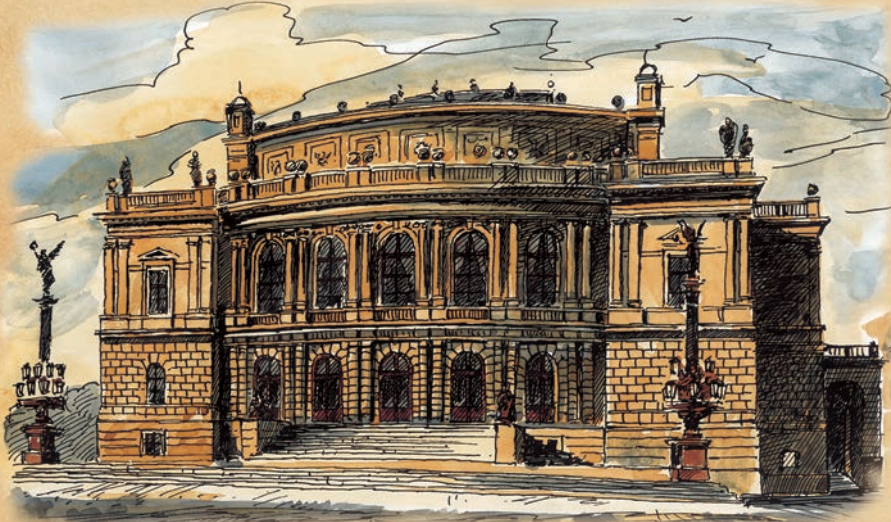

Pohled do minulosti
Parlamentu

Tradice zastupitelského sboru na úze-
mí současné České republiky sahá
hluboko do minulosti. Od 13. století
se na zemském sněmu scházeli repre-
zentanti politického národa českého
království – šlechta, církevní hodnos-
táři a v omezené míře i města. Obdob-
ně byly formovány i sněmy na Moravě

Rudolfinum – sídlo Poslanecké sněmovny v období první republiky

a ve Slezsku. Český zemský sněm však
zaujal výsadní postavení. Ustavení
zemských sněmů zrcadlilo politickou
situaci, kdy stavy v čele se
šlechtou posilovaly svou po-
litickou moc. Sněm předsta-
voval tribunu, na které stavy
artikulovaly své požadavky
vůči králi a zároveň se snažili
v omezené míře kontrolovat
jeho vládu. Právě na panov-
nickových schopnostech a zá-

Pečeť Zlatá bula

stavovala klasicistní parlamentní demo-
kracii. Na základě Ústavy z roku 1920
náležela zákonodárná moc Národnímu
shromáždění, které tvořili
dvě komory – Senát a Po-
slanecká sněmovna. Volby
probíhaly na základě po-
měrného volebního systé-
mu. Vnitropolitická situ-
ace nově vzniklého státu
byla i vzhledem k vysoc-
kému počtu stran složitá

zemí jeho moci závisela momentální
politická síla stavů. Takto se zvyšovala
vážnost zemských sněmů v době, kdy
centrální panovnická moc byla příliš
slabá.
Po začlenění českých zemí do habs-
burské monarchie pravomoci zemské-
ho sněmu postupně slábly. Především
se tak dělo v průběhu 18. století v ob-
dobí stupňující se centralizace, kdy
se moc soustředila do rukou panov-
níka a centrálních rakouských úřadů.
V symbolické rovině však sněm nadále
představoval jednu z mála institucí při-
pomínajících českou státnost.

Zrod moderního parlamentarismu
v českých zemích

Revoluční rok 1848 s sebou do čes-
kých zemí přinesl politické svobody
pro širší část veřejnosti. Na českém
území rozhodovali občané poprvé ve
volbách o podobě složení zastupitel-
ských orgánů – zemských sněmů a ce-
lorakouského říšského sněmu. Trvale
se pak staly reprezentativní orgány
součástí politického systému habsbur-
ské monarchie na počátku šedesátých
let 19. století. Ačkoliv bylo volební
právo nerovné a bylo upřeno velké
části společnosti, znamenala tato doba
zrod moderní politické kultury, kdy se

Kamenný portál budovy Sněmovní 1

Volby do Poslanecké sněmovny se konají tajným
hlasováním na základě všeobecného, rovného
a přímého volebního práva, podle zásad poměrného
zastoupení.
(čl. 18 Ústavy České republiky)

veřejnost seznamovala s volební agita-
cí, bojem politických stran či význam-
nou rolí tisku při formování veřejného
mínění.

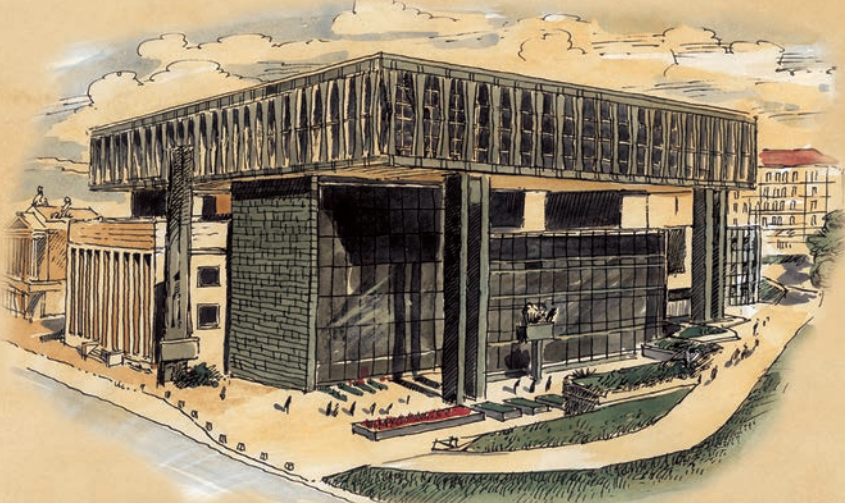
Zákonodárny sbor po vzniku
samostatné Československé republiky

Tradiční zemský sněm zanikl spolu
s rozpadem Rakouska – Uherska. Nově
vzniklá Republika československá před-

jednokomorové prozatímní Národní
shromáždění, které legalizovalo do té
doby vydané Dekrety prezidenta re-
publiky. V prvních poválečných vol-
bách roku 1946 měli občané zúženou
možnost výběru. Kandidovat bylo
umožněno pouze nepravavicovým stranám,
které se podle dobových před-
stav nezdiskreditovaly v předcházejí-
cím období.

Parlament a komunistický režim

V únoru 1948 definitivně převzala
moc v Československu Komunistická
strana. Vláda byla po demisi demo-
kratických ministrů doplněna o osoby
navržené komunistickým předsedou
vlády Klementem Gottwaldem. O ně-
kolik dní později schválilo Národní
shromáždění ve vyhrocené atmosféře
programové prohlášení vlády.
V průběhu 40 let vlády komunistické
strany představoval parlament pou-
hou fasádou totalitního systému, když
automaticky schvaloval zákony a vy-

Federální shromáždění

1) František Palacký (1798–1876), vůdčí postava českého politického a veřejného života v 19. století
2) Karel Havlíček Borovský (1821–1856), politik a novinář s velkým vlivem na české veřejné mínění
3) František Ladislav Rieger 1818–1903), osobnost parlamentní politiky 19. století
4) Tomáš Garrigue Masaryk (1850–1937), od r. 1918 prezident Československé republiky

jadřoval důvěru vládám Národní fron-
ty. Nic na této skutečnosti neměnil ani
zákon o vzniku československé federa-
ce, který pozměnil podobu parlamen-
tu. Vzniklo dvoukomorové Federální
shromáždění tvořené Sněmovnou lidu
a Sněmovnou národů. Zastupitelské or-
gány na národní úrovni představovaly
Česká národní rada a Slovenská národ-
ní rada.

Návrat k parlamentní formě vlády

Sametová revoluce roku 1989 nasme-
rovala Československo zpět k demo-
kratické vládě. V červnu 1990 se kona-
ly první svobodné parlamentní volby.
V roce 1992 se definitivně rozdělily
představy o podobě koexistence Čechů
a Slováků v jednom státě a Českoslo-
venská federace zanikla. 1. ledna 1993
vznikla samostatná Česká republika.
Zákonodárnou moc představovala zpr-
vu pouze Poslanecká sněmovna Parla-
mentu. V roce 1996 pak proběhly první
volby do Senátu – druhé komory Parla-
mentu.

Funkce Parlamentu

Každý parlament v demokratickém
státě, a tedy i v České republice, plní
v ústavním systému čtyři podstatné
funkce – zastupitelskou, legislativní,
kontrolní a tzv. kreační.

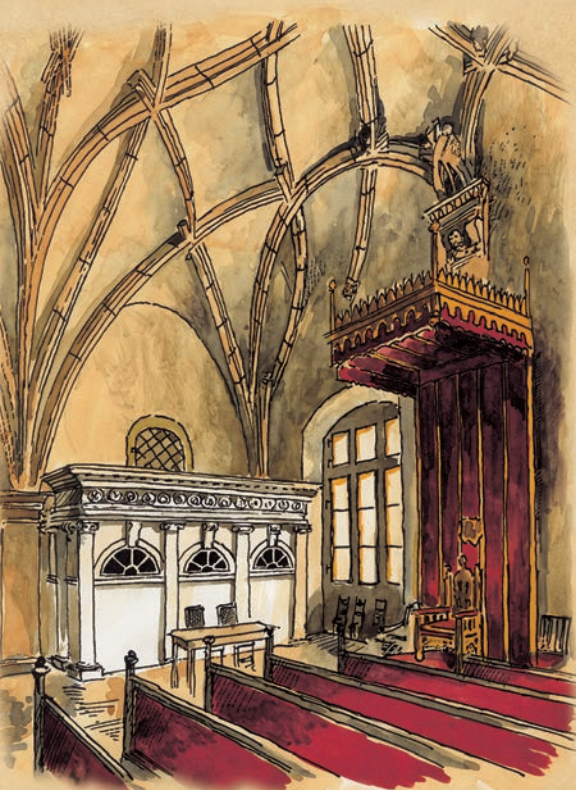
- a) Zastupitelská (reprezentativní) funkce – parlament zprostředkovává vůli lidu, který je podle Ústavy zdro-
jem veškeré státní moci. Nezbytnou
součástí parlamentního života je pro-
to komunikace s veřejností a se zá-
stupci skupin občanů, kteří reprezen-
tují jejich oprávněné zájmy.
- b) Legislativní funkce – je typickým
projevem parlamentní činnosti, kdy
zákonodárny sbor prostřednictvím
tvorby nejvýznamnějších právních
norem vytváří rámec politického
rozhodování, a tím i fungování spo-
lečnosti. V České republice schvalu-
je Parlament Ústavu a zákony.
- c) Kontrolní funkce – spočívá v po-
litické kontrole činnosti vlády a jí

během nichž jednotliví poslanci
kladou ministrům otázky, které
souvisejí s výkone jejich funkce.
Členové vlády mají rovněž po-
vinnost účastnit se jednání sně-
movních orgánů. Poslanci mají
také možnost zřídit vyšetřovací
komise, které slouží k nezávislé-
mu prošetření některých skuteč-
ností.

- d) Kreační funkce – je typická
především pro parlamentní for-
my vlády, v nichž parlament
sehrává klíčovou roli v celém
ústavním systému. Poslanecká
sněmovna nebo Senát volí, na-
vrhují či schvalují vhodné kan-
didáty pro výkon významných
funkcí (soudci Ústavního soudu,
ombudsman, členové Nejvyššího
kontrolního úřadu a mnoho dal-
ších).

Volby do Poslanecké
sněmovny

Do obou komor Parlamentu České
republiky se volí na základě všeo-
becného, rovného a přímého volební-
ho práva tajným hlasováním. Hlavní
principy parlamentních voleb jsou
definovány Ústavou České republi-
ky a zákonem č. 247/1995 Sb. Právo
volit (tedy tzv. **aktivní volební prá-
vo**) má každý občan ČR starší 18 let.
Právo být volen do Poslanecké sně-
movny má občan starší 21 let. Volby
vyhlašuje prezident republiky. Hla-
sování probíhá ve stálých volebních
okrscích. Volit do Poslanecké sně-

Pražský hrad – Tránní sál

Volební systém určuje způsob při-
dělování mandátů v zastupitelském
sboru. Ústava ČR stanoví, že volby
do Poslanecké sněmovny se konají
podle zásad tzv. poměrného zastou-
pení (na rozdíl od voleb do Senátu,
které se konají podle zásad dvouko-
lového většinového systému). K za-
stoupení v Poslanecké sněmovně musí
jednotlivé politické subjekty získat
minimálně 5 % odevzdaných hlasů.
V případě volebních koalic se tato
uzavírací klausule násobí počtem čle-
nů koalice. Pro rozdělení mandátů
tzv. d'Hondtův systém, který spočívá
v dělení volebních výsledků jednot-

Politická rozhodnutí vycházejí z vůle většiny vyjád-
řené svobodným hlasováním.

Čl. 6 Ústavy ČR

movny lze také v zahraničí na českých
zastupitelských úřadech. Volič hlasuje
osobně (zastoupení není možné) po
prokázání totožnosti a státního ob-
čanství.

Volební kampaň musí probíhat čest-
ně a poctivě. O kandidátech a politic-
kých stranách nesmějí být v jejím prů-
běhu zveřejňovány nepravdivé údaje.
Agitace je zcela zakázána v okolí vo-
lebních místností po dobu hlasování.
Zákon rovněž zakazuje zveřejňovat
jakýmkoliv způsobem výsledky před-
volebních a volebních průzkumů, a to
po dobu tří dnů před zahájením hla-
sování až do jeho ukončení. Kandi-
dující politické strany, hnutí a koalice
mohou v případě voleb do Poslanecké
sněmovny bezplatně využít pro svoji
kampaň vysílací čas v Českém rozhla-
se a v České televizi v celkovém roz-
sahu 14 hodin, který se mezi ně roz-
děluje rovným dílem.

Velký znak Československé republiky

„Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji pro-
střednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné
a soudní.“
čl. 2 Ústavy ČR

většinu. Kvalifikovaná většina vyžaduje
souhlas alespoň tří pětín všech poslanců
(tj. 120). Dosažení tohoto počtu je za-
potřebí k přijetí ústavního zákona nebo
k souhlasu s ratifikací takové smlouvy,
kterou se mají přenést některé pravo-
moci na mezinárodní organizaci nebo
instituci. Dalším typem je **ab-
solutní většina** – tedy souhlas
nadpoloviční většiny všech
poslanců (tj. 101). Dosažení
této „stojedničkové“ většiny
je například zapotřebí v přípa-
dě vyhlášení válečného stavu,
k vyslovení nedůvěry vládě či
při hlasování o návrhu záko-
na, který byl vrácen preziden-
tem republiky či Senátem.
Jednací řád Poslanecké sně-
movny rozlišuje dva základní
způsoby hlasování – **veřejné**
a **tajné**. Za standardní způ-
sob hlasování se považuje
hlasování veřejné. Veřejnost,
resp. voliči, tak mají možnost
zjistit, jak poslanec v jednot-
livých případech hlasoval.
Nejčastěji se hlasuje prostřed-
nictvím elektronického hlaso-
vacího zařízení a zdvižením
ruky. Výsledek takového hla-
sování je okamžitě zazname-
nán v informačním systému

Zrcadlový sál v Kroměříži – místo jednání
říšského sněmu 1848–1849

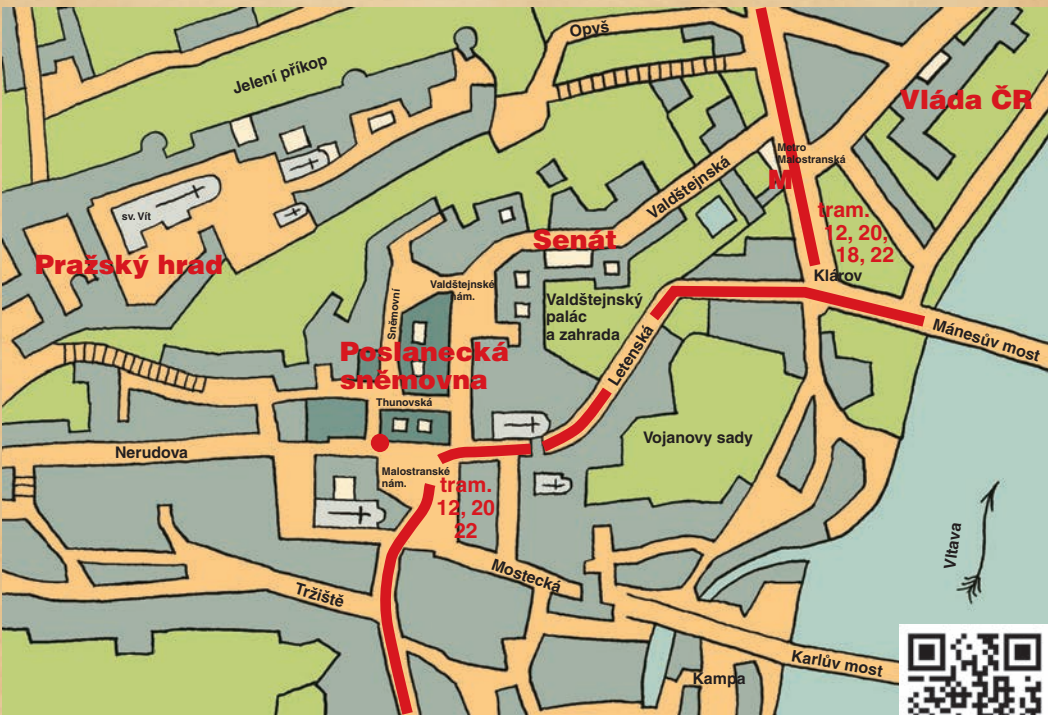
a uveřejněn na internetových stránkách
Poslanecké sněmovny. Výjimečně se
také **hlasuje po jménech**. Takový způ-
sob hlasování se používá vždy při vyja-
dřování důvěry a nedůvěry vládě.

Parlament a veřejnost

Parlament je suverénní vrcholný or-
gán výkonu veřejné moci a před-
stavuje hlavní symbol politické re-

Nejviditelnějším projevem účasti ve-
řejnosti na parlamentních procedurách
je přítomnost občanů na schůzích sně-
movny, nebo na jednáních jejích orgá-
nů, zejména výborů a komisí.
Veřejnost má také možnost účastnit se
prohlídek nebo odborných seminářů or-
ganizovaných v průběhu celého roku
Oddělením komunikace a vzdělávání,
které je součástí Parlamentního institutu.

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, Sněmovní 4, 118 26 PRAHA 1 Česká republika	
Informační středisko Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR	
Malostranské náměstí 6/18, PRAHA	Otevřeno: Po–Pá 9.00–16.00 hod.
Tel: (+420) 257 174 117	Fax: (+420) 257 172 307
E-mail: okv@psp.cz	http://www.psp.cz

Vydalo Oddělení komunikace a vzdělávání, 2013 • © Kancelář Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR
Kresby ing. arch. Ondřej Šefcík • Grafická úprava Vladimír Vyskočil – Koršach

